BX
9854
M3
U54
1889
GTU
Storage

BERKELEY, CALIFORNIA

THE GIFT OF

Kolozsvar

Photomount
Pamphlet
Binder
Gaylord Bros.
Makers
Stockton, Calif.
PAT. JAN. 21, 1908

UNITÁRIUS EGYHÁZI TÖRVÉNY

A HÁZASSÁGI JOGRÓL.

Megállittatott az unitárius vallásközönség egyházi Főtanácsának 1889. évi martius havában tartott rendkivüli ülésében.

Property of
CBSK
Please return to
Graduate Theological
Union Library

Ára 60 kr.

KOLOZSVÁRTT,
NYOMATOTT GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEINÉL.
1889.

KOLOZSVÁRT
LEHMANN és BALDI BIZOMÁNYA.

BX
9854
M3
U54
1889

E583,59
Uc 8

Unitárius egyházi törvény

A házassági jogról.

Bevezetés.

A törvényről általában.

1. §.

E törvény hatálya kiterjed a magyar állam területén bárhol levő unitárius egyházközségek tagjaira. A törvény kiterjedése,

Mennyiben alkalmazandó e törvény a nemunitáriusokra, az illető szakaszok határozzák meg.

2. §.

Jelen törvény magában foglalja: tartalma.

1. a házasság megkötésére,

2. a házassági kötelék megszünésére,

3. a házassági kötelék érvénytelenitése és felbontása körüli eljárásra vonatkozó szabályokat.

I. RÉSZ.

A házasság megkötéséről.

I. FEJEZET.

A házasságkötésről általában.

3. §.

A házasság egy férfinak és egy nőnek egymás iránti tiszta szeretetén alapuló szövetsége, melyet ketten a legbensőbb és kizárólagos közösségben-élés, gyermeknemzés, azok felnevelése s A házasság meghatározása.

24 Ag. 1922 Kolozsvár
18720

általában kölcsönös segélyezés és támogatás czéljából szabad akarattal, az egyház ténykedése mellett az egész életre kötnek egymással.

4. §.

Házasságkötési személyes képesség.

Házasságot mindenki köthet, a kit ebben törvényes akadály nem gátol.

Azok, kiknek házassága birói jogerős itélettel érvénytelennek vagy felbontottnak nyilvánittatott, jogosultak e törvény szabályai szerint másokkal, sőt egymással is új házasságra lépni.

5. §.

Idegen vallásuak képessége.

Nem-unitárius vallásu bel- és külföldiek házasságkötési személyes képességét rendszerint a lakhelyükön érvényes és rájok vonatkozó egyházi és állami törvények határozzák meg.

6. §.

Ha idegen személy, ki a lakhelyén érvényes jog szerint nem bir házasságkötési személyes képességgel, a magyar korona országaiban unitárius vallásuval házasságra akar lépni, erre képesnek tekintendő, a mennyiben a hazai egyházi és állami törvények szerint arra képes.

II. FEJEZET.

A házasság akadályairól.

A) *Elhárithatlan akadályok.*

7. §.

Személyes képesség hiánya: kor,

Nem léphetnek házasságra:

a) a 18-ik életévöket be nem töltött férfi és

b) a 14-dik életévöket be nem töltött női személyek;

c) azok, kik elmetehetségök hiánya vagy megzavarodása miatt akaratuk szabad elhatározási képességétől állandóan egészen meg vannak fosztva; **elmetehetség hiánya,**

d) az örökös nősztehetetlenek. **nősztehetetlenség,**

8. §.

Nem köthetnek egymással házasságot: **rokonság és sógorság,**

1. egyenes ágbeli rokonok,
2. első izbeli oldalrokonok,
3. egyenes ágbeli sógorok.

9. §.

Nem jöhet létre házasság azok között, kik együtt vagy külön az összekelésük utjában álló házastársat meggyilkolták vagy megölték, vagy más által meggyilkoltatták vagy megölették. **házastárs-gyilkolás miatt.**

B) *Elhárítható akadályok.*

10. §.

A 18—22 éves férfi és 14—15 éves női személyek csak ugy léphetnek házasságra, ha e czélra testileg eléggé kifejlettek. **Testi fejletlenség.**

11. §.

Nem köthetnek házasságot: **A személyes képesség korlátoltsága.**

1. kiskoruak atyai, gyámi, illetőleg gyámhatósági beleegyezés nélkül;

2. hadkötelezettség alatt levők és a hadsereg (hadi tengerészet és honvédség) kötelékébe tartozók a törvény tilalma ellenére, az illetékes hatóság engedélye nélkül;

3. oldalági rokonok másod izben egymás között, és oldalági sógorok első izben egymás között, ha királyi felmentvényt nem nyertek;

4. kik új házasságkötéstől birói itélet által el vannak tiltva, mig részükre felmentvény nem adatott;

5. a kik már házasságot kötöttek, mig előbbi házasságuk meg nem szünt;

6. nem-keresztények, mig keresztény vallásra át nem tértek.

III. FEJEZET.

A rokonság- és sógorságról.

12 §.

Rokonság meghatározása.

Rokonság van azon személyek között, kik házasságból vagy azon kivül közös törzsből eredtek.

Egyenes ágbeli rokonok azok, kiknek egyike a másiktól; oldalágbeliek azok, kik nem egymástól, de egy közös törzsből származtak.

13. §.

Sógorság meghatározása.

Sógorságot házasság állapit meg az egyik házastárs rokonai és a másik házastárs között.

A házastársak rokonai egymással nem állanak sógorságban.

14. §.

A rokonsági izek (fokok).

A rokonság izeit két személy között azon nemzések száma állapitja meg, melyeknél fogva:

1. egyenes ágon egyik közülök a másikhoz,

2. oldalágon egyenlő távolságban bármelyik, egyenlőtlen távolságban a távolabbi a legközelebbi közös törzshöz áll.

15. §.

Sógorsági ág és izek.

A mely ágon és izben rokona valaki az egyik házastársnak, ugyanazon az ágon és izben sógora a másik házastársnak.

IV. FEJEZET.

Az akadályok elháritásáról.

16. §.

Akadályelhárítás módja kiskoruakra és hadkötelesekre nézve.

Miképen kell a kiskoruaknak, hadkötelezettség alatt állóknak és a hadsereg kötelékébe tartozóknak a beleegyezést, illetőleg engedélyt megszerezniök, az illető állami törvények és kormányi rendeletek határozzák meg.

17. §.

Oldalági rokonok és sógorok felmentése.

Oldalági rokonok és sógorok a királyi mentvényt a m. kir. vallás- és közoktatásügyi ministerhez czimzett folyamodványnyal kérhetik:

1. a folyamodványt a jegyesek két tanu előtt sajátkezüleg irják alá vagy kézjegyökkel látják el;

2. részletesen előadandók abban az okok és érvek, melyeknél fogva a felmentést kérik;

3. meghatározandó az összeg és egyházi czél, a mire a folyamodók a kir. mentvény tiszteletdiját felajánlják, esetleg kifejezendő, hogy azt szegénység okán dijtalanul kérik;

4. melléklendők:

a) a házasulandók rokonsági vagy sógorsági viszonyait feltüntető s tőrzsfa alakjában az illető lelkész által készitendő kimutatás,

b) a házasulandók keresztlevele,

c) ha a felek már házasságban voltak, a házasság megszünését igazoló okirat,

d) községi bizonyitvány arról, hogy az egybekelést a rokonság vagy sógorság tilos izein kivül semmi polgári akadály nem gátolja; e bizonyitvány a szolgabirói vagy kapitányi, illetve a polgármesteri hivatalnak a tartalom valóságát igazoló aláirásával is ellátandó,

e) a házasulandó felek, esetleg szülőik vagyoni állapotát hitelesen és pontosan kimutató községi bizonyitvány és pedig külön a vőlegény és külön a menyasszony részéről, mely a felettes hatóság által szintén hitelesitendő s a helyi lelkész által is aláirandó,

f) ha a felek kiskoruak, vagy a vőlegény katonaköteles vagy a hadsereg (hadi tengerészet és honvédség) kötelékébe tartozik: atyai, gyámi, illetőleg gyámhatósági beleegyezés, vagy az illetékes hatóságtól nősülési engedély,

g) a felek kikérdezéséről lelkészi bizonyitvány.

5. A folyamodvány a vőlegény lelkésze által esperesi uton a püspökhez küldendő, ki azt a maga véleményes jelentésével s külön bizonyitványával arról, hogy a czélba vett házasságot hitelveink nem tiltják, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi ministerhez terjeszti fel.

6. Maga a folyamodvány egy frtos, a mellékletek 50 kros bélyeggel látandók el, mely alól csak kellőleg kiállitott szegénységi bizonyitvány alapján adható mentesség.

18. §.

Más akadályok elháritása.

1. A testi fejletlenség akadályának elháritása módját a 39. §. 3. szabályozza,

2. a liga alól felmentés ki által s mely esetben adható meg: azt a 92. 93. §§-ok határozzák meg,

3. a házasság megszünésének esetei az 55. §-ban vannak megemlitve,

4. nem-keresztény vallásuaknak keresztény vallásra térése az eddigi gyakorlat szerint történik.

V. FEJEZET.

A házasságkötés előzményeiről.

19. §.

Eljegyzés.

A házasságot eljegyzés (jegyváltás, mátkaság) megelőzheti, de ez a házasságkötésre feltételül nem kivántatik meg.

20. §.

Kihirdetés.

A házasság megkötését kihirdetésnek kell megelőznie. A kötendő házasságot a felek lelkésze a templomban vagy istenitiszteletre szánt helyen, a gyülekezet előtt, a házasságra lépni szándékozó személyek vezeték- és keresztneve, állása, vagy foglalkozása, születési és lakóhelye, vallása, állapotja közlésével, három egymásután következő vasárnapon vagy ünnep másod- és harmadnapján délelőtti istenitisztelet után hirdeti ki.

Hol teendő meg a hirdetés.

21. §.

Ha a házasulandók nem ugyanannak az egyházközségnek a tagjai, a kihirdetés mindkét egyházközségben megteendő.

Ha pedig valamelyik fél lakása helyén hat hetet még nem töltött el, a kihirdetés megteendő abban az egyházközségben is, melyben azelőtt lakott.

Különböző vallásuak kihirdetése.

22. §.

A különböző keresztény hitvallásu egyének által szándékolt egybekelés esetén a háromszori hirdetés megtételére mindkét fél lelkésze felszólitandó.

Ha ezt valamelyik fél lelkésze megtagadná, két tanúnak a felől adott bélyegmentes bizonyitványa mellett, hogy azon lelkész a kihirdetésre felszóllittatott, egyik fél lelkészének hirdetése is elégséges. (1868. LIII. t. cz. 9. §.)

Akadálybejelentés.

23. §.

A kihirdetés következtében joga van bárkinek a tervbe vett házasság ellen netán létező akadályt a hirdető lelkésznél bejelenteni.

Az akadály létezése a lelkész előtt valószinüvé teendő.

Közokiratnak felmutatása vagy egy a 43. §. szerint képes tanúnak vallomása az akadály létezésének valószinüvé tételére elégséges.

A bizonyitékkal nem támogatott bejelentés figyelembe nem vehető.

Akadálybejelentésről való értesités.

24. §.

Az akadálybejelentésről köteles a hirdető lelkész a másik házasulandó fél lelkészét azonnal értesiteni.

25. §.

Kihirdetési bizonyitvány.

A lelkész tartozik a kihirdetés megtételéről és arról, hogy akadály jelentetett-e be vagy nem, az utolsó hirdetés megtörténte után a félnek bizonyitványt kiadni, továbbá a kihirdetés megtörténtét az erről vezetett jegyzőkönyvbe beiktatni.

26. §.

Kihirdetési bizonyitvány kiadásának megtagadása.

Ha a háromszori kihirdetés megtörtént, de valamelyik fél lelkésze vonakodnék kiadni az elbocsátó levelet (kihirdetési bizonyitványt): a házasulandó felek részéről két tanú nála megjelenvén, kérik az elbocsátó levél kiadását, melynek megtagadása esetében a tanuk egyike azon kérdést intézi a lelkészhez, hogy a szándékolt egybekelés ellen jelentetett-e be akadály vagy nem? A lelkész által e kérdésre adott vagy megtagadott válaszról a tanuk bélyegmentes bizonyitványt adnak, mely teljesen pótolja az elbocsátó levelet. (1868. LIII. t. cz. 10. §.)

27. §.

Kihirdetés elévülése.

Ha az utolsó kihirdetés napjától számitott hat hónap alatt az egybekelés meg nem történt, a kihirdetés szabályszerüleg ismétlendő.

28. §.

Kihirdetés alól való felmentés.

A kihirdetés alól, egyik vagy másik félre nézve figyelemre méltó okokból, a fél kérésére az illetékes lelkész ajánlata mellett a püspök vagy helyettese, vagy a püspök meghatalmazása következtében az illetékes esperes felmentvényt adhat.

A felmentvény a kihirdetést pótolja.

Másvallásuakra nézve az ők egyházi törvényeik az irányadók.

VI. FEJEZET.
Az egybekötésre illetékes lelkészről.

29. §.

Egybekötésre illetékes lelkész.

Egybekötésre rendszerint az a lelkész illetékes, kinek egyházközségében egyik vagy másik házasulandó fél lakik vagy tag gyanánt be van jegyezve.

30. §.

Püspök és esperes illetősége.

A püspök a hatósága alá tartozó összes hiveket, az esperes pedig az egyházkörébe tartozókat egybekötheti.

31. §.

Vegyes házasságnál.

Vegyes házasságok bármelyik fél papja előtt érvényesen köthetők. (1868. LIII. t. cz. 11. §.)

32. §.

Egybekötésre való meghatalmazás.

Az illetékes lelkész más keresztény lelkészt megbizhat az egybekötés teljesitésére.

A meghatalmazó lelkésznek is az egybekötési dij megfizetendő.

A dij megfizetése után a meghatalmazás kiállitása meg nem tagadható.

A kötendő házasságra vonatkozó iratok és jelentések a meghatalmazott lelkészhez átteendők.

33. §.

Az illetékes lelkésznek az egybekötésről való értesitése.

A püspök, esperes és meghatalmazott lelkész az egybekötés megtörténtéről az illetékes

lelkészt a 46. és 47. §§-okban elősorolt körülmények és adatok közlésével s az átküldött és beszerzett iratok csatolásával haladék nélkül értesiteni köteles.

VII. FEJEZET.
Az egybekötésről.

34. §.

Az iratok megvizsgálása és a kikérdezés.

Egybekötés előtt az ezt végzendő lelkész köteles a hozzá érkezett iratok és jelentések megvizsgálásával és a tanuk kikérdezésével előzetesen meggyőződést szerezni:

a) a házasulandók személyazonosságáról; továbbá arról, hogy

b) a szándékolt házasság kihirdetése mindkét félre nézve szabályszerüleg megtörtént vagy az alól felmentvény adatott;

c) a házasság ellen akadály nem létezik s a netalán bejelentett akadály alaptalan vagy el van háritva.

35. §.

A megvizsgálás és kikérdezés a) ideje,

Az okiratok megvizsgálása és a kikérdezés az egybekötést megelőzi.

36. §.

b) következménye.

Ha akár a beérkezett iratokból vagy bejelentésből, akár a felek vagy tanuk vallomásából házassági akadály létezésének valószinüsége tünnék ki, vagy ha valamely akadályról a lelkésznek magán úton nyert tudomása volna: annak elháritása előtt az egybekötés végbe nem vihető.

37. §.

Bizonyitékok bekivánása.

Oly körülmények, melyeknek valóságáról a lelkésznek hivatalos tudomása van, nem bizonyitandók.

A lelkész az általa nem tudott körülmények bebizonyitása végett jogosult és köteles a házasulandó felektől okiratok bemutatását és tanuk előállitását kivánni.

38. §.

Bizonyitandó körülmények.

A házasulandó felek tartoznak a lelkész kivánatára bebizonyitani, hogy:

1. a 7. §-ban irt 18, illetve 14 évet betöltötték, s a 10. §. esetében kifejlett testtel birnak,

2. ha 24-ik életévöket be nem töltötték, a gyámhatóság által nagykorusittattak, vagy a 11. §. 1. pontjában irt beleegyezést megszerezték,

3. hadkötelezettség alatt nem állanak, vagy a hadsereg (haditengerészet és honvédség) kötelékébe nem tartoznak,

4. hol, mikor és mely vallásban születtek,

5. egymással rokonságban vagy sógorságban nincsenek, esetleg mely ágon és izben rokonok vagy sógorok,

6. érvényes házassági viszonyban nem állanak,

7. a kihirdetés mindkét félre nézve megtörtént.

39. §.

A bizonyitékok meghatározása.

A 34. és 38. §§-okban emlitett körülmények csak az alább elősorolandó bizonyitékokkal bizonyithatók (37. §.):

1. a személyazonosság a lelkész előtt ismeretes két tanu által,

2. a 7. §. a) b) szerinti életkor keresztlevéllel,

3. a 10. §-ban kivánt testi fejlettség és a 7. §. c) d) pontjaiban emlitett személyek házassági képtelensége közhivatalban álló orvos bizonyitványával,

4. a nőtlen, illetőleg hajadon állapot lelkészi vagy közigazgatási hatósági bizonyitvánnyal,

5. a kiskoruak házasságába adott beleegyezés az atya vagy gyám által a lelkész előtt jegyzőkönyvre adott vagy birói avagy közjegyzői hitelesités mellett kiállitott nyilatkozattal, illetőleg a gyámhatóság határozatával,

6. a kiskoruak nagykorusitása a gyámhatóság határozatával,

7. hadkötelezettség alatt állók és a hadsereg (haditengerészet és honvédség) kötelékébe tartozók nősülési engedélye az illetékes hatóságtól nyert okirattal,

8. oldalágon másodizben rokonok és első izben sógorok akadályának megszünése királyi felmentvénnyel,

9. liga alól való felszabaditás püspöki felmentvénnyel,

10. a nem-keresztények keresztény vallásra lett térése, illetőleg megkereszteltetése lelkészi bizonyitvánnyal,

11. A korábbi házasság megszünése:

a) halál esetében lelkész által kiállitott halotti bizonyitvánnyal,

b) holtnak lett nyilvánitás esetében jogerejü birói itélettel,

c) a házasság érvénytelennek vagy felbontottnak lett kimondása esetében birói jogerős itélettel.

Az itt megjelölt okiratok eredetiben vagy hiteles másolatban a lelkész által beveendők és megtartandók.

40. §.

A házasságba való beleegyezés kijelentése s annak módja általában.

Egybeköttetés előtt tartoznak a felek a lelkész előtt két tanu jelenlétében személyesen kijelenteni, hogy egymással a 3. §-ban emlitett czélból házassági szövetségre akarnak lépni.

A házasságba való beleegyezésnek kölcsönösnek, szabad akaratból folyónak, komolynak, határozottnak és érthetőnek kell lennie.

Ha a lelkész valamelyik fél nyelvét nem érti, hites tolmács hivandó meg.

A lelkésznek ezekben való eljárásáról jegyzőkönyv veendő fel, melyet a tanúk, az egybekelő felek, a kikérdező pap, esetleg a tolmács is aláirnak.

41. §.

A siketek, némák és siketnémák beleegyezésének módja.

A siketek, némák és siketnémák beleegyezésöket jelbeszéddel is kifejezhetik.

42. §.

Az egybekötés.

Az egybekötés a lelkész által a fennálló egyházi szertartás szerint, két tanu előtt vitetik végbe.

43. §.

A tanuk képessége.

Tanuk csak önjogu férfiak lehetnek.

44. §.

Az egybekötés vasárnap, az ünnepek első és másodnapja, valamint a három nagy ünnepet megelőző nagyhét kivételével az év bármely napján, templomban, papi lakban s magán házban is végbe mehet.

Az egybekötés ideje és helye.

Püspöki engedély mellett azonban az egybekötés vasárnapokon, ünnepek másodnapján és nagyhéten is, a nagypénteket kivéve, megtörténhetik, sőt ez engedélyt a püspök a helyi viszonyokhoz képest egyes egyházközségekre nézve általánosan is megadhatja az illető lelkészeknek.

45. §.

A házasságkötésre vonatkozó szabályok meg nem tartásáért az illető lelkész fegyelmi uton büntetendő.

A szabályok mellőzésének következménye.

46. §.

A házassági egybekötés megtörténte az esketési anyakönyvbe a lelkész által sajátkezüleg bevezetendő.

A házasságnak az esketési anyakönyvbe való bejegyzése.

47. §.

Az anyakönyvbe bejegyzendők: a házasságot kötött feleknek vezeték- és keresztneve, életkora, állása, születési és lakóhelye, állapota, vallása; a tanuknak s esetleg a tolmácsnak vezeték- és keresztneve s lakóhelye; a házasságkötés helye és napja; az eskető s esetleg a meghatalmazó lelkész neve és lakóhelye s végül az okiratoknak megjelölése.

Anyakönyvbe bejegyzendő adatok.

48. §.

Más egyházközséghez tartozó felek lelkészeinek egybekötésről való értesitése.

Ha az egybekötött felek nem ugyanannak az egyházközségnek a tagjai, vagy különböző vallásuak, az egybekötést az esketö vagy meghatalmazó, illetve a püspök vagy esperes által értesitett lelkész a házasságra lépett másik fél lelkészével a keresztelési anyakönyvben való feljegyzés végett tudatja

49. §.

A házassági akadály utólagos elhárítása.

Ha a 11. §. 1. 2. 3. pontjaiban foglalt akadályok valamelyikének létezése csak a házasság megkötése után derülne ki, az ily akadály az idézett pontokban emlitett beleegyezés, engedély vagy felmentvény kieszközlése által utólagosan is elhárítható.

Ily esetben, ha a felek az akadály-elháritást az illetékes lelkész előtt két tanú jelenlétében igazolják s egyszersmind kijelentik, hogy egymással a házasságot folytatni szándékoznak, ezeket a lelkész a tanuk nevével együtt az igazoló iratok bevétele mellett a házassági (esketési) anyakönyvben feljegyezni tartozik, mi által a házasság eredetileg érvényesen kötöttnek lesz tekintendő.

VIII. FEJEZET.

A házasságból folyó jogokról és kötelességekről.

50. §.

A házas-társak kölcsönös jogai és kötelességei.

A házasság megkötése után a házastársak jogosultak és illetőleg kötelesek:

1. egymással ugyanazon lakásban és háztartásban teljes és kizárólagos közösségben élni s egymást az élet minden viszonyaiban segélni és támogatni;

2. egymással szemben szeretettel, teljes odaadással és állandó hűséggel viseltetni; tiszteletet, jóakaratot, türelmet és gyöngédséget tanusitani; egymás hibáit és fogyatkozásait elnézni s egymást megbecsülni;

3. jó hiröket és becsületöket megőrizni és fentartani;

4. egyetértésben élni;

5. tisztességes, mértékletes, erkölcsös és kegyes életet folytatni;

6. gyermekeiket ápolni és nevelni.

51. §.

A férj jogai és kötelességei.

A férj a család feje.

Az ő joga, illetőleg kötelessége:

1. a házi ügyeket vezetni és intézni,

2. családja fölött a felsőbbséget kimélettel és mérséklettel gyakorolni,

3. feleségét és családját vagyonához vagy keresetéhez képest illően tartani s minden tekintetben gondozni és oltalmazni.

52. §.

A feleség jogai.

A feleség férje nevét, rangját és polgári állásával járó czimét nyeri s azt viselheti férje halála után is, mig ismét férjhez nem megy: azonban saját nevét és rangját nem veszti el.

De ha a házasság biróilag érvénytelennek nyilvánittatik vagy felbontatik, a feleség előbbi férje nevét, rangját és czimét nem használhatja.

53. §.

A feleség kötelességei.

A feleség férje iránt engedelmességgel tartozik.

Különösen köteles:

1. férjét az ez által kijelölt lakóhelyre követni,

2. férje intézkedéseiben megnyugodni (50. 51. §.),

3. férjét a háztartásban és keresetben tehetségéhez képest segiteni.

54. §.

Egyéb viszonyaik.

A házastársaknak egymás közötti és gyermekeikhez való egyéb viszonyait hitelveink és a polgári törvények szabályozzák.

II. RÉSZ.

A házassági kötelék megszüneséről.

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

55. §.

A házasság megszünésének esetei.

A házasság megszünik:

1) egyik házastárs elhalálozása vagy biróilag jogérvényesen holtnak lett nyilvánittatása által;

2) ha a házassági kötelék jogérvényes birói itélettel érvénytelennek vagy feloldottnak mondatott ki.

56. §.

A házasságot az élő házastársak birói eljárás nélkül közakarattal sem szüntethetik meg.

A házasságnak a felek beleegyezésével való megszünése.

57. §.

A kötés helyéhez képest alakszerüleg létre jött egyházi házasság, akár bel- akár külföldön köttetett, mindaddig érvényesnek és fennállónak tekintendő, mig biróilag érvénytelennek vagy felbontottnak nem nyilvánittatott.

Az alakszerü házasság érvényessége.

58. §.

A bel- és külföldön kötött bármely egyházi házasság megsemmisithető vagy felbontható, ha erre nézve jelen törvény és hitelveink, illetve a hazai törvények szerint okok forognak fenn.

Megsemmisithető vagy felbontható házasság.

59. §.

Rendszerint mindkét félnek joga van az ezen törvényben meghatározott okok alapján a házasság érvénytelenségének kimondását vagy felbontását kérni.

A kivételek az illető törvényszakaszokban vannak előadva (64. 72. 74. 79. 83. 87. 88. 89. §§.)

A keresetjog kölcsönössége.

60. §.

A 74. 76. 80. 81. §§. eseteiben a vétkes fél a 73. §. 4. 5. pontjaiban emlitett czimeken válópert csak ugy indithat, ha a sértett fél kere-

A vétkes fél keresetinditási joga.

setjogát a sérelem megtudásától hat hét alatt, vagy ha bünvádi feljelentést tett, a büntető eljárás befejezése után 30 nap alatt nem érvényesitette.

61. §.

Az itélet hatálya.

A házasság érvénytelenségét vagy felbontását jogérvényesen kimondó itélet az unitárius felet új házasságkötésre felszabaditja, ha csak az itéletben az attól való eltiltás (a ligábavetés) ki nem fejeztetett. (75. 78. 84. 90. §§.)

II. FEJEZET.

A házassági kötelék érvénytelenségéről.

A) *Feltétlenül érvénytelen (semmis) házasság.*

62. §.

A semmis házasság meghatározása.

Érvénytelen (semmis) az oly házasság,

1) melynek megkötésénél a felek megesketése mellőztetett,

2) melyet fennálló házasságban levő vagy nem keresztény fél kötött egy unitáriussal vagy viszont,

3) melyet egyenes ágbeli vagy első izben oldalrokonok egymással, vagy egyenes ágbeli sógorok egymással kötöttek,

4) melyet házastárs-gyilkos büntársával kötött. (9. §.)

63. §.

A semmis házasság fentarthatatlansága.

A semmis házasság a házastársak beleegyezésével sem tartható fenn.

64. §.

A 62. §. eseteiben a házasság érvénytelenségének kimondását a rokonok vagy más érdekelt felek is kérhetik.

Semmis házasság érvénytelenitése iránti jog és kötelesség.

Az egyházi biróságok, ha ily házasság létezéséről bármi uton tudomást nyernek, tartóznak annak megsemmisitése iránt hivatalból intézkedni.

B) *Feltételesen érvénytelen házasság.*

65. §.

Érvénytelen a házasság, ha az azt kötő személyek a 7. és 10. §§. értelmében házasságkötésre nem képesek.

Érvénytelenség: a személyes képesség hiánya,

66. §.

Érvénytelen az a házasság, melyet kiskoruak, hadkötelesek és a hadsereg (hadi tengerészet és a honvédség) kötelékébe tartozók, a 11. §. 3. 4. pontjában emlitett személyek törvény által követelt engedély, illetve felmentvény nélkül kötnek.

a személyes képesség korlátoltsága,

Mely esetekben és mily módon válik a házasság utólagosan felmerült akadály elháritása által érvényessé, a 49. §. határozza meg.

67. §.

Érvénytelen a házasság,

a) ha a kihirdetés szabályszerüleg meg nem történt, vagy az alól felmentvény nem adatott;

alakszerüség hiánya,

b) ha a felek házasságba való beleegyezésöket a 40. 41. §§-okban előszabott módon nem nyilvánitották;

c) ha az egybekötésnél tanuk nem voltak jelen.

68. §.

kényszer, Érvénytelen az oly házasság, melyre valamelyik fél testi bántalmakkal vagy fenyegetéssel előidézett alapos félelem által kényszerittetett.

A félelem alapossága a bántalmazott vagy fenyegetett személy kora, neme, személyes viszonyai s a fenforgó egyéb körülmények tekintetbevételével állapitandó meg.

69. §.

nőrablás, Érvénytelen az a házasság, mely elrabolt nővel szabadságába visszahelyezése előtt köttetik.

70. §.

tévedés, Érvénytelen a házasság, ha egyik fél a házasságkötésnél a másik fél személye azonosságára vagy annak lényeges tulajdonságaira nézve megtévesztetett.

Nevezetesen

a) ha nem azzal köttetett egybe, kivel házasságra szándékozott lépni;

b) ha egyik fél rangját vagy állását hamisan adta elő;

c) ha a nő mint leány házasságra lépése előtt szűzességét elvesztette, vagy mint özvegy más által teherbe ejtve kötött házasságot s ezekről a férjnek a házasság megkötése előtt tudomása nem volt;

d) ha egyik fél ragályos vagy undort gerjesztő betegségét a másik féllel szemben a házasságkötés előtt eltitkolta.

71. §.

Ervénytelen a házasság akkor is, ha egyik fél nem szeretetből, hanem

szeretet hiánya miatt.

a) vagyoni vagy más érdekből, vagy pedig

b) rábeszélés következtében köt házasságot.

Ez esetekben azonban csak úgy, ha a házasság elhálttá nem vált.

72. §.

A feltételesen érvénytelen házasság érvényességét csupán a házasfelek támadhatják meg.

Keresetindítási jog.

A 68. 69. 70 71. §§. eseteiben keresetjoga csak a bele nem egyezett, illetőleg sértett félnek van; de az ily fél, ha a házassági viszonyt a kényszerhelyzet megszünése, illetőleg a sérelem megtudása után önkényt folytatja, keresetjogát elveszti.

III. FEJEZET.

A házasság felbontásáról

73. §.

A felbonthátóság általában.

Felbontandó a házassági kötelék, ha a házasság tartama alatt annak fogalmával és lényegével ellenkező oly körülmények fordulnak elő, melyek miatt a férj és feleség közötti életközösség fentartása lehetetlenné vagy czéltalanná válik.

Ennélfogva válóokok nevezetesen:

Felbontási okok.

1) a házastárs élete ellen való törés,

2) a házasságtörés,

3) a hütlen elhagyás,

4) az engesztelhetetlen gyülölség,

5) a házassági tartozás megtagadása,

6) a magtalanság eszközlése,

7) az őrültség.

74. §.

A házastárs élete ellen való törés.

Ha egyik házastárs a másik megölését megkisérli vagy csak tervbe is veszi, a sértett fél jogosult a házassági kötelék felbontását kérni.

75. §.

A házasságtörés.

A házastársa élete ellen törő fél a házassági köteléket felbontó itéletben netaláni büntársával, a kivel különben házasságra léphetne, ligába vetendő.

76. §.

Házasságtörést követ el az a házasfél, ki házastársán kivül mással önkénytesen nemileg közösül.

77. §.

A házasságtörés vagy nyilvános, midőn az teljesen be van bizonyitva, vagy vélelmezett, ha annak elkövetésére terhes gyanu forog fenn.

78. §.

Nyilvános házasságtörés esetén a vétkes fél a büntársával való házassági szövetségre lépéstől az itéletben eltiltandó.

79. §.

E czimen nem indithat válókeresetet:

1) a vétkes fél;

2) az ártatlan fél sem,

a) ha parázna társának nyilván vagy hallgatag megbocsátott,

b) ha a házasságtörés megtudása után hitvesével az együttélést folytatta,

c) ha a házasságtörés az ő beleegyezésével történt,

d) ha maga ösztönözte társát a házasságtörésre, vagy ha arra ő keresett vagy adott alkalmat.

80. §.

A hűtlen elhagyás.

Az a házasfél, ki társától ennek beleegyezése nélkül, ismert vagy ismeretlen helyre eltávozik, oly czélzattal, hogy házastársával többé közösségben ne éljen s lelkészi vagy birósági felhivásra házastársához vissza nem tér, hűtlen elhagyónak tekintetik.

81. §.

Ha egyik házastárs a másikat, ennek beleegyezése nélkül, más nővel, illetve férfival házasságtörés gyanuját megállapító módon hagyja el, ez szintén hűtlen elhagyást képez.

82. §.

Hűtlen elhagyónak tekintetik az a házastárs is, ki valamely büntettért, melyben a másik házastárs bünösnek semmi tekintetben nem találtatott, életfogytig tartó fegyházbüntetésre itéltetett.

83. §.

E czimen csak az elhagyott fél kérheti a kötelékfelbontást; de ha az elhagyásra ő szolgáltatott okot vagy alkalmat, e czimen keresetjoggal nem bir.

84. §.

Az elhagyó fél a 81. §. esetében büntársára nézve ligába vetendő.

85. §.

Az engesztelhetetlen gyülölség.

Ha a házastársak között a kölcsönös vagy egyoldalu gyülölség oly mérvben nyilvánul, hogy a kibékülés és a házasélet folytatása nem remélhető: a házassági kötelék felbontandó.

86. §.

Mind a kölcsönös, mind az egyoldalu gyülölségnél oly körülményeknek kell fenforogniok, melyek a gyülölség létezésének valószinüvé tételére alkalmasak.

Ilyen körülmények:

a) a házastársak közötti viszálkodás,

b) a szóval vagy tettel való bántalmazás,

c) a közegyezéssel való különélés,

d) ha egyik házastárs nem tesz kisérletet arra, hogy az elhagyó fél hozzá a házassági együttélés folytatására visszatérjen,

e) a lelkészi vagy birói idézésre meg nem jelenés,

f) a lelkészi vagy birói békéltetés sikertelensége,

g) kicsapongó, erkölcstelen, pazarló életmód, iszákosság, fajtalanság, vagy ezekre való csábitás,

h) az illető fél vétkéből származott ragályos vagy undort gerjesztő betegség,

i) nyereségvágyból elkövetett büntetendő cselekmény, hamis tanuzás vagy hamis esküi miatt lett bünösnek itéltetés,

k) a házasságból folyó kötelességek tartós megszegése (50—53. §§.)

87. §.

A házassági tartozás megtagadása.

Ha egyik fél a házassági tartozást ok nélkül makacsul megtagadja, a másik félnek joga van a házassági kötelék felbontását kérni.

88. §.

De ha a házassági tartozás az egészség ártalmával vagy szeméremsértő módon követeltetik, a sérelmes fél kérelmére a házassági kötelék ez esetben is felbontandó.

89. §.

A magtalanság eszközlése.

A házassági kötelék felbontását kérheti a férj, ha a nő

a) méhmagzatát elhajtja, megöli vagy azt más által eszközölteti,

b) magát mesterségesen vagy szerek bevétele által foganásra és gyermekszülésre képtelenné teszi.

De ha a férj neje szándékát megtudta s abban őtet megakadályozni nem törekedett, e §. alapján keresetet nem indithat.

90. §.

A 89. §. b) esetében a nő a kötelék felbontó itéletben új házasságkötésre nem szabaditható fel.

91. §.

Az őrültség.

Felbontható a házassági kötelék, ha egyik házastárs gyógyithatatlan elmebetegségben szenved s ez valamely országos intézetben eszközölt három évi megfigyelés alapján az intézeti orvosok által igazoltatik.

IV. FEJEZET.

A liga alól való felmentésről.

92. §.

Liga alól az egyházi főtanács nevében a püspök fontos okokból felmentvényt adhat, ha

a) a ligába vető itélet jogerőre emelkedésétől fogva hat hónap már lejárt,

b) a ligába vetett fél ez idő alatt erkölcsös életet folytatott s büne töredelmes megbánásának és megjavulásának jeleit adta, s

c) valamely kijelölendő egyházi közczélra vagyoni állásához mért mentvényi dijt fizet.

93. §.

Nincs helye a liga alól való felmentésnek a 90. §. esetében; továbbá a 75. §. esetében, ha a büncselekvény, mely a házasságfelbontás okául szolgált, büntető eljárás rendjén bebizonyittatott.

III. RÉSZ.

A házassági kötelék érvénytelenitése és felbontása körüli eljárásról.

Első czim.

A biróságokról.

I. FEJEZET.

Szervezete.

94. §.

Általában.

Az unitárius egyházban a házassági ügyben való biráskodást gyakorolják

1) elsőfolyamodásilag: az egyházköri alpapi törvényszékek,

2) felebbvitelileg:

a) a főpapi törvényszék, mint másodbiróság és

b) az egyházi vagy zsinati főtanács, mint harmadbiróság.

95. §.

Alpapiszék van minden egyházkörben.

Alpapiszék.

Elnöke: az egyházköri esperes, akadályoztatása esetében a hivatalánál fogva idősebb székbiró.

Birák: az egyházköri közgyülés által ugyanazon körben lakó belső emberekből és világi egyh. tanácsosokból e végből választott 3 rendes és 2 póttag.

A kolozsdobokaköri alpapiszék biráit az Egyházi Képviselő Tanács választja az egyházi tanácsosok közül.

Jegyzője: a köri jegyző, akadályoztatása esetén az elnök helyettesiti.

Tagja továbbá: a házasságvéd.

96. §.

Az alpapiszékek üléseiket rendesen évenkint kétszer tartják, még pedig: egyiket a téli, másikat a nyári hónapokban; rendkivülileg tarthatják bármikor, mikor a köri esperes annak összehivását szükségesnek találja.

Tartási helye a kör területén változó s esetről esetre a köri esperes által jelöltetik ki.

A kolozsdobokaköri alpapiszék rendes, valamint rendkivüli üléseit állandóan Kolozsvártt tartja.

97. §.

Főpapiszék. Főpapi törvényszék egy van; állandó székhelye Kolozsvár.

Elnöke: a püspök; akadályoztatása esetén az egyházi főjegyző (generalis notarius), esetleg a hivatalánál fogva legidősebb biró.

Birák: az egyházi tanácsosok közül az Egyházi Képviselő Tanács által e végre választott s rendszerint Kolozsvártt lakó 5 rendes és 4 póttag.

Jegyzője: az egyházi főjegyző, akadályoztatása esetén az elnök helyettesiti.

Tagja továbbá a főpapiszéki házasságvéd.

A főpapiszék üléseit rendesen minden három hónapban egyszer tartja a püspök által kijelölt napokon; rendkivülileg üléseket tarthat bármikor, midőn az elnök annak összehivását szükségesnek tartja.

98. §.

Harmadbiróság. A legfőbb birói hatóságot a peres felek által rendkivülileg felebbezett ügyekben — mint harmadbiróság — az egyházi vagy zsinati főtanács gyakorolja az általa egy évre kiküldött biróság által.

Elnöke: a főgondnok,

Tagjai: négy papi és négy világi egyházi tanácsos és 2—2 választott póttag. (106. §.)

Jegyzőjét maga választja.

Üléseit tartja rendesen évenkint egyszer Főtanácsok idején és helyén, szükség esetében elnöki meghivásra rendkivülileg is.

99. §.

Nem választható az alpapi vagy felsőbb birósági törvényszék tagjává (100. §.) az, ki ugyanazon törvényszék valamely tagjával egyenes ágbeli rokonságban vagy első izbeli oldalrokonságban van.

Birósági tagok választhatósága.

100. §.

A papiszékek előadói rendszerint a jegyzők; az előadással azonban a papiszékek elnökei a birákat is megbizhatják, kik ezen megbizásnak eleget tenni tartoznak.

Előadás és határozathozatal.

Érvényes határozathozatalra az elnökön és szavazattal biró jegyzőn kivül az alpapiszéknél 3, a főpapiszéknél, mint másodbiróságnál 5, a harmadbiróságnál 7 birónak kell jelen lennie.

A papiszékek elnökeinek joga van az akadályozva levő birót helyettesiteni és pedig másod- és harmadbiróságnál és a kolozsdobokaköri alpapiszéknél az egyházi tanácsosok, a többi alpapiszéknél az illető egyházköri belső vagy világi egyházi tanácsosok közül. (99. §.)

II. FEJEZET.

A hatáskör- és illetőségről.

101. §.

Az unitárius egyházi biróságok, mint házassági törvényszékek hatáskörébe egyedül az unitárius és vegyes házassági perek tartoznak s ezek is csak annyiban, a mennyiben a házassági kötelék érvénytelenitését vagy végképeni felbontását

Biról hatáskör.

tárgyazzák s itéleteik rendszerint (103. §.) csak az unitárius vallásu felekre nézve kötelezők.

102. §.

Vegyes házassági perekben.

A vegyes házassági válóperek, a mennyiben a házassági kötelék érvényességét és az ideiglenes elválást, vagy a végképi fölbontást tárgyazzák, az alperes illetékes birósága előtt inditandók meg és miután az alperes felett kimondott itélet jogerőre emelkedett, a per legfölebb 30 nap alatt hivatalból átteendő a felperes illetékes biróságához, mely viszont a felperes felett hoz itéletet. Mindenik félre nézve egyedül saját illetékes biróságának az illető fél saját hitelvei alapján hozott jogerejü itélete kötelező (1868. XLVIII. t. cz. 1. §.).

103. §.

Azon esetben, ha az illetékes unitárius alpapiszék előtt folyamatba tett perben felperes ev. ref. vallásu és az erdélyi ev. ref. egyházkerülethez tartozik, a nevezett egyházkerülettel 1870. évben történt kölcsönös megállapodás következtében az unitárius egyházi biróságok felperesre nézve is jogérvényesen itéletet hozhatnak s azt végrehajthatják.

104. §.

Illetékesség.

Az eljárásra azon alpapiszék illetékes, melynek kerületében rendes eljárásban az alperes, kivételes eljárásban a felperes, illetve a folyamodó valamely unitárius egyházközségnek a tagja.

105. §.

A papiszékek kötelesek a hatáskörükbe vagy illetőségükhöz nem tartozó kereseteket és másnemü beadványokat hivatalból visszautasitani.

A hatáskörnek és illetékességnek hivatalból vizsgálása.

A rendes birói illetőségtől eltérésnek csak a 107. §. esetében van helye.

106. §.

Kizárása valamely birósági tagnak, érdekeltségénél fogva.

Birósági tagnak nem szabad oly ügyek tárgyalásában részt venni:

a) a melyben saját személyénél fogva érdekelve van,

b) a melyben peres felek valamelyike felvagy lemenő ágban rokona, vele másodiziglen oldalrokonságban vagy sógorságban, továbbá fogadott szülői vagy fogadott gyermeki, gyámi vagy gondnoksági viszonyban áll,

c) a melyben mint tanú, szakértő vagy képviselő működött,

d) az oly felek ügyeiben, kiknek valamelyikével peres viszonyban áll,

e) felsőbb biróságoknál oly ügyben, melynek eldöntéséhez valamely alsóbb biróságnál mint birósági tag hozzá járult.

Ha a felek ezen akadály miatt nem is tettek volna kifogást: az az illető birói személy által az elnöknek hivatalból bejelentendő, a ki az érdekelt tag helyett mást alkalmazand.

107. §.

Biróságküldés.

Ha a 106. §-ban foglalt okok alapján valamely alpapiszék elnöke vagy annak annyi tagja

ellen merülne fel, vagy tétetnék érdekeltségi kifogás, hogy a többi biróból a határozathozatalra megkivántató szám ki nem telnék, vagy a biróságküldés más fontos okokból czélszerünek mutatkozik: biróságküldésnek van helye.

A biróságküldés jogát az Egyházi Képviselő Tanács gyakorolja.

Második czim.

Az ügyfelekről.

I. FEJEZET.

A peres felekről és a képviseletről.

108. §.

A peres felek.

A papiszékek a peres feleket vagy azok bármelyikét személyes megjelenésre idézhetik, ha azt a tárgyalás czéljából szükségesnek látják.

A személyes megjelenés elmulasztása a 140. 141. és 142. §§. jogkövetkezményeit vonja maga után.

109. §.

Képviselők.

Peres felek jogositvák a 108. §. eseteinek kivételével magukat képviseltetni.

Ha a biróság szék- vagy üléshelyén ügyvédek laknak, első sorban ilyenek bizandók meg.

Képviselők egyházi ügyvédek, kiket az egyházköri gyülés azon körbeli ügyvitelre a környékbeli belső emberek közül e végre választ és felesket és világi ügyvédek lehetnek.

110. §.

A képviselő a papiszék elnöke, vagy a papiszék előtt szóval is bevallható, mi jegyzőkönyvre veendő. Az irásbeli meghatalmazás biróilag vagy kir. közjegyző által hitelesitendő. **Képviselő bevallása.**

111. §.

A képviselő tartozik az irásbeli meghatalmazványt eredetiben első periratához mellékelni, illetőleg első megjelenése alkalmával a papiszéknek beadni s egyszersmind nevét minden beadványra sajátkezüleg ráirni. **Meghatalmazvány beadása.**

112. §.

Ha a meghatalmazott meghatalmazványát első periratához nem mellékelte vagy előbb elő nem terjesztette, a perirat a meghatalmazvánnyal leendő kiegészités végett 8 napi záros határidőre visszaadandó. **Meghatalmazvány be nem adásának következménye.**

Ha a meghatalmazvány sem a perirat mellett, sem előbb be nem adatott s a kiegészitésre való felhivás sikertelenül maradt s ha az az első megjelenés alkalmával sem nyujtatott be: a fél ugy tekintetik, mintha periratot nem adott, illetőleg meg nem jelent volna.

113. §.

Hatósági bizonyitványnyal igazolt vagyontalanok részére, a mennyiben magok kivánnák és a papiszék elnöke szükségesnek véli, a papiszék rendel képviselőt az azon kör egyházi vagy világi ügyvédei közül. **Szegények képviselete.**

114. §.

Ügygondnok rendelése.

Alperes részére ügygondnok rendelendő:

a) ha felperes keresetében helyhatósági bizonyitványnyal igazolja, hogy alperes tartózkodási helye ismeretlen; vagy ha ez a kézbesitő ívből kitünik. (246. §.)

b) ha alperes elmebeteg, vagy szabadságvesztéssel kapcsolatos büntetés alatt van,

c) a törvény által meghatározott esetekben (140. 169. §§.).

Ezen esetekben a kereset, illetve az idéző végzés a kinevezett ügygondnoknak kézbesitendő, ki gondnokoltja kellő védelmére utasitandó.

Ügygondnokok mindazok lehetnek, kik a 109. §. szerint képviseletre jogositvák. Az ügygondnokok jogai és kötelességei azonosak a fél által meghatalmazott képviselőkéivel.

Az ügygondnokot az alpapiszék elnöke nevezi ki (153. 239. §§.).

115. §.

Ügygondnok rendelendő ki, ha a biróság hivatalból megsemmisitendő házasságnak jut tudomására (62—64. §§.).

A kinevezett ügygondnok köteles az érvénytelenség kimutatására szükséges bizonyitékokat beszerezni, a keresetet mindkét házastárs ellen meginditani és a pert lejáratni.

II. FEJEZET.

A házasságvédről.

116. §.

A házasságvéd hivatalköre.

A házasságvéd ellenőrzési tisztet gyakorol,

hogy a törvények mind a felek, mind a biróság által megtartassanak. A házasság megsemmisitésébe vagy felbontásába bele nem egyezhetik.

117. §.

Az alpapiszéki házasságvéd a válóper tárgyalásán jelen van, itélethozatal előtt a pert megvizsgálja, észrevételeit irásban megteszi s a hozott itélet ellen minden esetben felebbez.

Alpapiszéki házasságvéd.

118. §.

A főpapiszéknél alkalmazott házasságvéd tartozik a másodbirósághoz felebbezett pereket tárgyalás előtt megvizsgálni s észrevételeit irásba foglalni; az ülésen jelen lehet.

Főpapiszéki házasságvéd.

119. §.

A házasságvédek tárgyalás rendjén szóbeli nyilatkozatokat is tehetnek; de tanácskozási és szavazási joggal nem birnak.

A papiszékek elnökei az akadályozott házasságvédet a 100. §. szerint helyettesithetik.

120. §.

Az alpapiszékeknél alkalmazandó házasságvédek az egyházköri gyülések által választatnak a körbeli belső emberek vagy világi egyh. tanácsosok közül.

Házasságvéd rendelése.

A kolozsdobokaköri házasságvédet, valamint a főpapiszéki házasságvédet az Egyházi Képviselő Tanács választja a Kolozsvárt lakó egyházi tanácsosok sorából.

Harmadik czim.

Az eljárásról.

I. FEJEZET.

A perkezdést megelőző cselekményekről.

121. §.

Békéltetés.

Házassági kötelékfelbontás iránti rendes perben a per megkezdése előtt, ha mindkét fél vagy az alperes unitárius, a válni akaró fél köteles az alperessé teendő fél lelkészénél vagy presbyteriuma előtt elválási szándékát kijelenteni.

A lelkész vagy presbyterium a házasfeleket megidézi, köztük a kiengesztelődést hathatósan megkisérti, mi ha nem sikerülne, eljárásáról folyamodó részére bizonyitványt állit ki.

Ha alperes lakhelyének ismeretlen volta miatt vagy egyéb okból meg nem idézhető, a békéltetés csak felperessel kisérlendő meg.

Betegség vagy lakóhelytávolság esetében a békepróba az illetékes lelkész által megbizott más lelkész által is megtehető.

122. §.

Ha az alperesitendő házastárs a békéltetésre kétszeri megidézés daczára sem jelennék meg, ugy tekintetik, mintha a kiengesztelődést megtagadta volna, miről a bizonyitvány folyamodónak kiszolgáltatandó.

123. §.

Esperesi pecsét.

A válópert meginditni akaró fél a 121. 122. §§-ban előirt módon nyert bizonyitványnyal kö-

teles a per elintézésére illetékes esperestől pecsétet váltani.

124. §.

A megkeresett esperes a pecsétet minden halogatás nélkül kiszolgáltatni köteles.

125. §.

Az esperesi pecsét hatálya abban áll, hogy annak eréjével felperes pert kezdhet, házasfelek a per befejeztéig egymástól eltiltatnak s ezen ideiglenes viszony békés fentarthatása végett szükség esetén a külhatóság segélye igénybe vétethetik.

126. §.

Mind a békepróba, mind az esperesi pecsét hatályát veszti, ha a folyamodó a békepróba idejétől számitott fél év alatt a válópert meg nem inditja.

II. FEJEZET.

Az eljárásról általában.

127. §.

Birói eljárásnak rendszerint csak a felek kérelmére van helye. (64. §.)

128. §.

Rendes eljárásnak helye van:

a) mikor mindkét peres fél unitárius vallásu, **Rendes eljárás.**

b) vegyes házassági válóperekben, midőn a per az unitárius alpapiszéken indittatik.

129. §.

Kivételes eljárás.

Kivételes eljárásnak helye van:

a) vegyes házassági válóperekben, ha a per nem unitárius biróság előtt kezdetett,

b) az egyoldalu folyamodással indítható válóügyekben.

130. §.

Az eljárás módja.

Házassági perekben az eljárás irásbeli és szóbeli együttesen. A mennyiben ezen törvény kivételt nem tesz, a periratok irásban adandók be; a tárgyalás azonban közvetlen és szóbeli.

131. §.

Kivételes eljárásban csak jegyzőkönyvi tárgyalásnak van helye.

132. §.

Nyilvánosság kizárása.

Az első biróságnál házassági perek csak akkor tárgyaltathatnak, ha az érdekelt peres felek, illetőleg képviselőik jelen vannak; a tanácskozás és határozathozatal zárt ülésben, a határozat kihirdetése azonban nyilvánosan történik.

A felső biróságok ülése zárt.

III. FEJEZET.

A rendes eljárásról.

133. §.

A periratok általában.

Mindenik félnek két perirat engedtetik, t. i. felperesnek a kereset és válasz, alperesnek az ellenirat és viszonválasz.

134. §.

Kereset.

Felperes keresetét beadhatja irásban vagy előadhatja szóval is.

Az irásbeli kereset két példányban szerkesztendő s az illetékes biróság elnökének adandó át.

A szóbeli kereset szintén az illetékes biróság elnökének adandó elé, ki azt jegyzőkönyvbe foglalja.

135. §.

A kereset kellékei.

Felperes tartozik keresetében a tényeket és a jogczimet, melyre kérését alapitja, teljesen és világosan előadni, egyszersmind mellékelni vagy megjelölni minden bizonyitékát.

A kereset kellékeihez tartozik továbbá a peres felek vezeték- és keresztnevének, polgári állásának, vallásának és lakóhelyének kitétele s kifejezése felperes kivánságának.

136. §.

Az irásban benyujtott kereset küllapján kiteendő:

a) a biróságnak, melyhez a kereset intéztetik, megjelölése,

b) a „kereset“ szó,

c) az ügyfelek nevei az előbbi §. utasitásához képest,

d) a kereset tárgya, röviden megjelölve,

e) a képviselő ügyvéd neve és lakóhelye.

137. §.

A keresethez melléklendők:

A keresethez melléklendő iratok.

a) házassági bizonyitvány,

b) felperes és alperes keresztlevele,

c) a békéltetésről papi vagy presbyteriumi bizonyitvány és esperesi pecsét,

d) gyermekek létéről vagy nem-létéről papi bizonyitvány,

e) ha vallásváltoztatás jött volna létre, arról papi bizonyitvány,

f) ha az unitárius vallásu fél vagy felek nem születtek a magyar korona országai területén, vagy honosságukat elvesztették, magyar állampolgárságot igazoló hatósági bizonyitvány,

g) a kereseti állitások bizonyitását czélozó okiratok,

h) a keresetben felajánlott tanukhoz intézendő kérdőpontok,

i) meghatalmazványa a képviselőnek.

Ezen okiratok küzül az a) b) c) d) e) f) i) alattiak a kereset első példányához eredetiben, a g) alattiak eredetiben vagy egyszerü másolatban csatolandók.

Az idegen nyelvü okiratnak hiteles magyar forditása is melléklendő.

138. §.

Perfelvétel.

A kereset következtében a biróság elnöke idézvényben meghagyja mindkét félnek, hogy a per felvételére, bizonyos helyen, napon tartandó papiszéki ülésben, személyesen vagy meghatalmazottjaik által jelenjenek meg, különben a 140. 141. 142. §§. szerint fog határozat hozatni.

Az idézésnek akként kell történni, hogy az idézésnek valószinü vétele és a megjelenés közt legalább 8 napi idő legyen.

139. §.

Ha a kereset a 80. §. alapján hűtlen elhagyás jogczimén indittatik s az elhagyó fél tartózkodási helyének ismeretlensége igazolva van, a biróság elnöke az elhagyó felet a 246. §. harmadik bekezdésében irt módon közzéteendő hirdetményben idézi meg a perfelvételre.

140. §.

Ha a szabályszerüen megidézett alperes a perfelvételre meg nem jelent, uj határnap kitüzése mellett képviselésére ügygondnok nevezendő ki. **Megjelenés elmulasztása.**

141. §.

Ha a per felvételére felperes nem jelent meg, s a megjelent alperes a pert felvenni késznek nyilatkozik, a per a következő székezésig félre tétetik s arra a 138. §. szabályai szerint mindkét fél ujolag megidézendő.

Ha a felperes szabályszerü idézés daczára a második székezésre sem jelennék meg, keresetével végzésileg elutasitandó.

142. §.

Ha azonban a per felvételére egyik fél sem jelent meg, a per végzésileg megszüntnek nyilvánitandó s az iratok az illető félnek visszaadandók azon kijelentéssel, hogy szükség esetén csak uj perinditásnak leend helye.

143. §.

Ha a per felvételére mindkét fél megjelent, a tárgyalás megkezdése előtt a papiszék elnöke **A tárgyalás megkezdése.**

az összes birósági tagok jelenlétében peresfeleket kebékülésre hivja fel; birói méltósággal és atyai jóindulattal elejökbe adja az elválás kellemetlenségeit, a per kétséges kimenetelét s azon erkölcsi okokat, a melyek által háborán élő feleket kibékiteni lehet.

Ha a kiengesztelődés sikerül, jegyzőkönyvre vétetik, az elnök a feleket, ha személyesen megjelentek, megáldja s irataikat visszaadja.

144. §.

Illetékességi vagy érdekeltségi kifogás.

Ha a kiengesztelődés nem sikerül, a tárgyalás a kereset felolvasása által veszi kezdetét s alperes felszólittatik netaláni illetékességi vagy érdekeltségi kifogásának szóval leendő megtételére.

145. §.

A biróság illetéktelensége vagy valamelyik birói tag érdekeltsége miatti kifogás mindjárt a tárgyalás kezdetén megteendő.

Az ily kifogásra a biróság mindkét felet kihallgatja s nyilatkozataikat röviden jegyzőkönyvre veszi.

A kifogás iránt a biróság zárt ülésben azonnal végzésileg határoz s határozatát a feleknek szóval kihirdeti; a határozat s annak kihirdetése jegyzőkönyvbe iktatandó.

146. §.

Ha a biróság a tett kifogást elveti, az érdemleges tárgyalás folytatandó.

Ha pedig helyet ad a kifogásnak:

a) valamelyik birói tag érdekeltsége esetén az érdekelt biró helyett az elnök lehetőleg azonnal mást alkalmaz,

b) a biróság illeléktelensége esetén a hozott végzésben alperes kivánatára a költségek felett is határoz s elutasitott felperes a 147. §-ban foglalt jogára figyelmeztetendő.

147. §.

Perorvoslat a kifogás tárgyában.

A kifogást elutasitó végzés ellen a végitélet előtt külön jogorvoslattal élni nem lehet.

A kifogásnak helyet adó végzés ellen a 146. §. b) pontja esetén felperes a főpapiszékhez felebbezhet.

A felebbezési szándék a határozat kihirdetésekor azonnal nyilvánitandó s ez a jegyzőkönyvben megjegyzendő.

A felebbezés indokai irásban foglalva 15 nap alatt az elnökhöz beadhatók.

Ezen határidő lejárta után, akár adatott felebbezési indok, akár nem, a bejelentett felebbezés következtében az iratok a főpapiszékhez haladéktalanul felterjesztendők.

148. §.

Érdemleges tárgyalás.

Ha illetékességi vagy érdekeltségi kifogás nem tétetett, vagy az a 146. §. szabályai szerint (b. pont kivételével) elintéztetett, felek vagy képviselőik a biróság elnöke által felhivandók, hogy a per érdemében nyilatkozataikat foglalják jegyzőkönyvbe vagy adják be periratait egy-egy példányban.

E czélból az irásban beadott kereset másodpéldánya, a jegyzőkönyvre adott keresetnek pedig — szükség esetében — másolata alperesnek kiadandó oly megjegyzéssel, hogy a kereset mellékleteit a biróságnál azonnal megtekintheti s azokról másolatokat vehet.

149. §.

Ellenirat.

Alperes tartozik a védelmére szükséges érdemleges kifogásokat és bizonyitékokat elleniratában előadni és megjelölni.

Az elleniratban alperes szintén kérheti a házassági kötelék megsemmisitését vagy felbontását s kérését a keresettől eltérő jogczimre fektetheti.

150. §.

Válasz.

A válasz felperesnek felelete az elleniratra; felperes válaszában mindazon új körülményeket és bizonyitékokat felhozhatja, melyek az elleniratban használt kifogások és bizonyitékok megerőtlenitésére szükségesek.

151. §.

Viszonválasz.

A viszonválasz alperes felelete a válasziratra s ugyanazon szabályok tartandók meg, melyek az előbbi §-ban a válaszra nézve vannak magállapitva.

152. §.

Perbeszédek megtételének vagy beadásának ideje.

Ha felek vagy képviselőik azon helyzetben vannak, hogy a per érdemében a biróság együttléte alatt nyilatkozhatnak, akkor ez nekik megengedendő s mindenik félnek minden egyes perbeszéd jegyzőkönyvbe foglalása vagy külön per-

íratokban leendő elkészitése végett legfennebb félnapi idő tüzendő ki.

153. §.

Ha a felek vagy képviselőiknek bármelyike hosszabb időt igényelne periratának elkészitésére, ez meg nem tagadható.

Ez esetben kötelesek a felek a biróság által meghatározandó határidő alatt az összes perbeszédeket magában foglaló jegyzőkönyvet vagy a külön-külön szerkesztendő periratokat elkésziteni s a biróság elnökéhez beadni.

A következő székezés idejéről felek vagy képviselőik előre értesitendők.

Ha a felek a kitűzött határidőben a jegyzőkönyvi tárgyalást be nem fejeznék vagy külön perbeszédeiket be nem adnák, a mulasztó vagy meg nem jelenő fél képviselésére ügygondnok nevezendő ki s a per az ügygondnokkal jegyzőkönyvileg tárgyalandó.

154. §.

Ítélet alá terjesztés.

Ha a felelkezések jegyzőkönyvileg megtétettek vagy a periratok mind beadattak, elnök a percsomót itélet alá terjesztés végett a jegyzőnek átadja s a mennyiben annak előadásával nem más biró bizatnék meg, a per előadására utasitja.

155. §.

Határozathozatal.

Ha a felek periratai kban tanukra hivatkoztak, avagy szakértői szemle elrendelése, okiratok beszerzése vált szükségessé, a biróság ennek elrendelését végzésileg kimondja, foganatositása

iránt intézkedik s ezen intézkedését feleknek kihirdetvén, jegyzőkönyvbe iktatja.

156. §.

A bizonyitékok bevétele a negyedik czim szabályai szerint történik.

157. §.

Ha a per bizonyitékait beismerések képezik s a felek más bizonyitékokra nem hivatkoztak, vagy azok bevételét a biróság szükségtelennek találja, a házasságvéd észrevételeinek beérkezése után az ötödik czim első fejezete határozmányai szerint azonnal végzést vagy itéletet hoz s annak kihirdetése iránt az ötödik czim második fejezete értelmében intézkedik.

158. §.

A 155. §. eseteiben a házasságvéd észrevételeinek bevétele után a határozathozatal a következő székezés alkalmával eszközöltetik.

A határozathozatalra és annak kihirdetésére nézve az előbbi §. általános szabályai irányadók.

159. §.

A felebbviteli biróságok feloldási és megsemmisitési jogköre.

Ha a felebbviteli biróság nem látja annyira kifejtve a ténykörülményeket, hogy alaposan itélhessen, vagy ha új tárgyalás elrendelésétől a kibékülésre nézve sikert várhat: az itéletet egészben vagy részben feloldhatja s a ki nem fejtett ténykörülményekre nézve az elsőfolyamodásu biróságnak a tárgyalás kiegészitését s ujabb itélet hozatalát hagyhatja meg; habár azt a felek felebbezésökben nem is kérték volna.

Joga van továbbá az eljárást egészben vagy részben meg is semmisiteni s új tárgyalást rendelni, ha az alaki szabályok az alsóbb biróságok által lényegesen megsértettek.

160. §.

A kiegészitő tárgyalás ez esetben szóbelileg történik, miről jegyzőkönyv vezetendő.

161. §.

Perletétel.

Felperes a pert az érdemleges tárgyalás befejezte, illetőleg itélet alá terjesztés előtt bármikor leteheti feltétlenül;

Itélet alá terjesztés után is mindaddig, mig a főpapiszék, esetleg a harmadbiróság elválasztó itéletének kihirdetése vagy kézbesitése meg nem történt; de ez esetben perletételnek csak alperes beleegyezésével lehet helye.

Ha azonban alperes elleniratában a házassági kötelék megsemmisitését vagy felbontását maga is kérte, felperes a pertől egyoldalulag többé el nem állhat.

162. §.

A perletételi nyilatkozat módja.

Itélet alá terjesztés előtt a perletételi nyilatkozat szóval adandó tudtul s ez a biróság által a tárgyalási jegyzőkönyvbe bejegyeztetik.

Itélet alá terjesztés után a perletételi szándék s alperesnek beleegyező nyilatkozata a biróság elnökéhez adandó be irásban, vagy ugyanott megteendő szóval, miről jegyzőkönyv veendő fel.

163. §.

A biróságok teendője perletétel esetén.

Perletétel esetén, erről a ki nem hirdetett vagy nem kézbesitett itéletek felterjesztése mellett a főpapiszéknek 15 nap alatt jelentés teendő.

A főpapiszék saját, valamint az alpapiszék itéletének érvénytelenitése iránt hivatalból intézkedik.

164. §.

A perletétel hatálya.

Perletétel esetében a letett pernek minden cselekménye érvénytelenné válik s azután csak új perinditásnak lehet helye.

IV. FEJEZET.

A kivételes eljárásról.

A) *Vegyes házassági ügyekben.*

165. §.

Eljárás.

Más egyházi vagy világi törvényszékektől az 1868. XLVIII. t. cz. alapján hivatalból vagy a fél kérelmére megkeresés következtében áttett periratok megérkezéséről az unitárius vallásu fél azon megjegyzéssel értesitendő, hogy ha hat hónap alatt az eljárás bevezetését és az itélethozatalt nem kérelmezi, a per megszüntnek fog nyilvánittatni.

Ha az alperes illetékes törvényszéke a megkeresés következtében is megtagadná a periratok áttételét, a felperes fél által beadott megfelelő okiratok alapján az eljárás megindithető.

166. §.

Oly félre nézve, ki más egyházi vagy világi törvényszék előtt nem mint unitárius vallásu in-

ditotta meg a pert, de annak folyama alatt unitárius vallásra tért, a beérkezett iratok alapján az eljárás bevezethető és itélet hozható, ha a per ellenfelére vonatkozólag befejeztetett, őt illetőleg azonban előbbi illetékes birósága által jogérvényes itélet még nem hozatott.

167. §.

A más biróságnál kezdett perben alperes a tárgyalásra azzal a figyelmeztetéssel idéztetik meg, hogy kimaradása esetén a beérkezett iratok s felperes ujabb nyilatkozata alapján fog az unitárius félre nézve határozat hozatni.

168. §.

A más biróságnál inditott per netáni hiányai a törvény rendelkezéseihez képest kiegészitendők.

169. §.

Ha az ezen törvénynek megfelelőleg szerkesztett vagy a 168. §. értelmében kiegészitett kereset más egyházi vagy világi törvényszék által még tárgyalásra sem fogadtatik el s felperesnek főképen azon okból adatik vissza, mert az abban felhozott ok a házassági kötelék végképi felbontására vagy az ágy- és asztaltól való elválasztás kimondására alperes hitelvei szerint alapul nem szolgálhat: az unitárius felperes jogosult az eként visszautasitott keresetet kérelem mellett felette mondandó itélet hozatala végett a rá nézve illetékes alpapi törvényszékhez beterjeszteni.

Ezen alpapi törvényszék a beadott kereset alapján a pert felveszi s szabályszerüen elintézi.

Ily esetekben azonban alperes a tárgyalásra, mely aként tüzendő ki, hogy az idéző végzés vétele és a megjelenési határidő között 15 napi idő maradjon, azzal a figyelmeztetéssel idézendő meg, hogy meg nem jelenése esetében képviselésére ügygondnok fog kineveztetni.

Az idéző végzés alperesnek polgári hatóság utján kézbesitendő s a kézbesitésnek bármi okból való nem sikerülése esetében új tárgyalási nap kitüzése mellett hirdetményi idézés bocsátandó ki (246. §.) s a tárgyalás esetleg a kinevezendő ügygondnokkal tartandó meg.

170. §.

Eljárás módja.

Vegyes házassági (128. §. b. 129. §. a.) ügyekben, ha egyik fél a házassági kötelékből már kioldatott, a később unitárius vallásra tért házastársra nézve, folyamodása következtében, a már lejárt per iratai alapján, az ellenfél kihallgatása nélkül hozandó itélet.

Egyoldalu folyamodásos ügyekben is a másik fél nem hivatik be.

171. §.

Az unitárius félre nézve hozott itélet jogerőre emelkedése után az ügyiratok az itélet közlése mellett 30 nap alatt az áttevő (165. §.) birósághoz visszaküldendők.

172. §.

Egyebekben ezen perrendtartás általános szabályai alkalmazandók.

B) *Egyoldalu folyamodással indítható ügyekben.*

173. §.

Eljárás feltétele,

Ezen eljárásnak helye van, midőn római vagy görög katholikus egyházból unitárius vallásra átlépett valamelyik házastárs az elhagyott egyház hitelvei szerint egyházi vagy világi biróság részéről megelőző peres eljárás rendjén hozott ágy- és asztaltól ideiglenesen vagy végképen elválasztó határozat alapján magára nézve végelválasztó itéletet kér kimondatni.

174. §.

ideje.

Ez eljárás az illetékes alpapiszékhez beadott kérvénynyel, az illetőnek az unitárius egyházba történt bekeblezését követő 6 hét eltelte után tehető folyamatba.

175. §.

A kérvény kellékei.

A kérvénynek birnia kell azon általános kellékekkel, melyek a 135. 136. §§-okban a keresetre nézve megkivántatnak.

Csatolandó a kérvényhez:

a) az esketési bizonyitvány,

b) folyamodó keresztlevele,

c) ha nem született a magyar korona országai területén s magyar állampolgársága kétséges, magyar állampolgárságát igazoló hatósági bizonyitvány,

d) papi bizonyitvány arról, hogy kérelmező unitárius,

e) az ágy- és asztaltól elválasztást kimondó

egyházi vagy polgári birósági határozat s az ennek jogérvényességét igazoló okirat,

f) a képviselő szabályszerü meghatalmazása.

Ez okiratok eredetiben s ha idegen nyelven lennének kiállitva, hiteles magyar forditásban is mellékelendők.

176. §.

Egyebekben ezen perrendtartás szabályai alkalmazandók.

Negyedik czim.

A bizonyitásról.

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

177. §.

Bizonyitási kötelezettség.

Minden ténybeli állitás bebizonyitandó, melyre valamelyik fél jogát vagy kifogását alapitja; különben az, ha kétségbe vonná az ellenfél, a per eldöntésénél valónak nem tartathatik.

178. §.

A bizonyitás módja.

A bizonyitás történik: beismerés, okiratok, tanuk, szakértői szemle és eskü által; de ilyenek hiányában valamely állitás vagy tagadás valósága bebizonyitható már bebizonyitva levő tényekből vont okszerü következtetés által is.

179. §.

A házasságtörés esküvel nem bizonyitható; erre nézve, valamint a szüzesség hiányának s a más által lett teherbeejtésnek bebizonyitására magában a beismerés sem elegendő.

II. FEJEZET.
Beismerés.

180. §.

Minden ténybeli állitás valónak tartatik, melyet a fél vagy képviselője azon per folyamán nyilván beismer vagy határozottan és komolyan bevall, kivéve a házasságtörés esetét. (179. §.) **Beismerés a biróság előtt,**

181. §.

Biróságon kivüli beismerés vagy bevallás csak akkor szolgálhat bizonyitékul, ha az maga a fél által világosan és komolyan tétetett s az arra hivatkozó fél részéről bebizonyittatik. **biróságon kivül.**

III. FEJEZET.
Okiratok.

182. §.

Közokiratok mindazok, a melyek egyházi vagy világi hatóságok, hivatalok, közokiratok kiadására jogositott állami, országos, községi vagy egyházi hites hivatalnokok és szolgák által hivataluk körébe tartozó tényekről adatnak ki. **Közokirat.**

Az ily közokiratok teljes bizonyitó erővel birnak mindaddig, mig azok hamisságát vagy szabálytalanságát az ellenfél be nem bizonyitja.

183. §.

Magánokiratok azok, melyek valamely magán személytől erednek. **Magánokirat.**

A magánokirat bármily alakban van kiállitva, a kiállitó ellen mindig bizonyit, ha az ellenfél

által annak valódisága kétségbe nem vonatott, vagy valódiatlansága be nem bizonyittatott.

184. §.

Magánokirat, melynek valódisága vagy tartalma kifogásoltatott, ugy szolgál bizonyitékul:

a) ha az sajátkezüleg iratott és iratott alá; vagy

b) ha az idegen kézzel irt okirat két előttemező tanú jelenlétében iratott alá, vagy azok előtt utóbb az aláirást a kiállitó sajátkezü irásának elismerte; vagy

c) ha a kiállitó, ki irni nem tud, az okiratot két előttemező tanú jelenlétében sajátkezü kézjegyével látta el s ez, valamint a megmagyarázás, tanuk által magán az okiraton bizonyitva van;

d) ha az aláirás hitelesitve van.

185. §.

Az okirat valódiságának bizonyitása.

Ha valamely magánokirat kibocsátójának irása vagy aláirása tagadtatnék, ennek valódiságát az okiratot használó fél tartozik bebizonyitani.

Erre nézve bizonyitási módok mindazok, melyek a 178. §-ban felsoroltatnak.

186. §.

Okiratok közlése és beszerzése hivatalból.

Az okiratok közlésének módja és helye a 137. és 175. §§-okban van meghatározva.

Ha az okirat eredetije valamely biróság vagy közhatóság őrizete alatt van, szükség esetén az hivatalból beszerzendő.

IV. FEJEZET.

Tanuk.

187. §.

A tanuvallomás bizonyitó ereje.

Két tanunak egybehangzó vallomása oly tény iránt, melynél együtt jelen voltak, teljes bizonyitó erővel bir; szükséges azonban, hogy tanuk kifogáson kivüliek, vallomásaik pedig saját közvetlen tudomásukon alapulók, világosak és határozottak legyenek.

188. §.

Hasonlóképen teljes bizonyitó erővel bir két tanunak egybehangzó vallomása oly tény iránt, melyet éppen attól hallottak, kinek valamely tettéről kérdeztetnek; itt is szükséges azonban, hogy a tanuk kifogáson kivüliek, vallomásaik világosak, körülményesek és határozottak legyenek.

189. §.

Kizárandó tanuk.

Tanuskodásra egyáltalán képtelenek azok:

a) kik a bizonyitandó tény történtekor életök 14-ik évét még be nem töltötték;

b) kik elmebeli vagy testi fogyatkozás miatt a valóságot bizonyosan meg nem tudhatták, vagy azt kétségtelen módon előadni nem képesek;

c) kik hamis tanuságért vagy hamis esküért büntetve voltak.

190. §.

Kifogás alá eső tanuk.

Az ellenfél kifogása következtében tanukul ki nem hallgathatók:

a) a bizonyitó fél perbeli képviselője;

b) a bizonyitó felmenő és lemenő ágbeli rokonai általában, oldalági rokonai első izig bezárólag;

c) azok, kik a bizonyitó fél ellenfelével engesztelhetetlen ellenségeskedésben állanak.

191. §.

Mennyiben fogadható el egy tanunak vallomása is teljes bizonyitékul s mennyiben fogadhatók el tanukul a 190. §-ban emlitettek, ha ellenfél által nem kifogásoltattak volna; továbbá a bizonyitó fél oldalrokonai másod és harmad iziglen vagy sógorai; s a szolgálati személyek a munkaadó mellett, mig annak szolgálatában állanak: a per körülményei szerint a biróság itéli meg.

192. §.

A tanuskodás megtagadhatása.

A tanuskodást jogosan megtagadhatják:

a) azok, kik a 190. §-ban felsoroltattak,

b) egyházi és köztisztviselők oly körülményekre nézve, melyek hivatali titkot képeznek;

c) kik egyes kérdésekre adandó feleletükkel becsületükben vagy vagyonukban sérelmet szenvednének, ilyen kérdésekre felelni nem tartoznak.

193. §.

Kérdőpontok.

A ki tanuval kiván bizonyitani, köteles a kérdőpontokat megszerkeszteni s azt a keresethez vagy illető periratához, hol a tanubizonyiték ajánltatik, becsatolni; köteles ezen kivül tanujának vezeték- és keresztnevét, polgári állását és lakóhelyét pontosan megjelölni.

Ha a felek által becsatolt kérdőpontok halmozottak vagy utasitást adók, azokat a biróság köteles kijavitani, esetleg másképen szerkeszteni.

Ha pedig a felek kérdőpontokat szerkeszteni s beadni elmulasztották volna, azokat a biróság készíti el.

194. §.

A tanukihallgatás foganatositása végett a biróság kiküldötteket rendel. A tanuk névjegyzékének s a kérdőpontoknak átadása mellett egyszersmind kiküldési végzéssel látja el, melynek erejével a tanukat megidéztethetik, kihallgathatják, megeskethetik.

A tanukihallgatás foganatositására kiküldöttek.

Kiküldöttek rendszerint a papiszék birái; kiküldhetők azonban az egyházkörben levő papok, mesterek, sőt szükség esetén a világi egyházi tanácsosok is. Az alpapiszék elnöke kiküldött nem lehet.

A kihallgatás foganatositásánál két kiküldött tag jelenléte szükséges.

195. §.

Ha a kihallgatandó tanuk a per itélet alá terjesztés alkalmával (154. §.) a székezés helyén jelen lennének, a kihallgatás akkor és ott foganatositható a kiküldöttek által.

A kihallgatás foganatositása.

196. §.

Ha a kihallgatandó tanuk nem laknak a székezés helyén, a kihallgatás foganatositására a körülményekhez képest más egyházi vagy világi biróság is megkereshető.

A megkereső biróság a kihallgatandó tanuk neveit, a kérdőpontokat s más szükséges iratokat a megkeresett birósággal közli.

A megkeresett biróság a kihallgatásnál ezen fejezet általános szabályai szerint jár el; mire szükség esetén a lényegesebb szabályok tudatása mellett figyelmeztetendő.

197. §.

A kihallgatás helyéről és idejéről a bizonyitó fél azzal a figyelmeztetéssel értesitendő, hogy köteles kihallgatandó tanuit a kitüzött napon a tanú általi bizonyitás jogának különbeni elvesztése terhe alatt a kiküldöttek, illetve a kihallgatásra megkeresett biróság elé állitani.

198. §.

Tanuk egyenként, peres felek jelen nem létében s külön-külön hallgattatnak ki.

Vallomásaik külön-külön egész terjedelemben veendők jegyzőkönyvre.

199. §.

Minden tanú, mielőtt kihallgattatnék, komolyan figyelmeztetendő, hogy a teendő kérdésekre mellektekintet nélkül egyedül legjobb tudomása és lelkiismerete szerint ugy vallja be az igazságot, hogy vallomását esküvel is meg kell erősitenie.

Figyelmeztetendők egyszersmind az eskü szentségére és a hamis eskü következményeire.

200. §.

A tanuhoz hivatalból a ténykérdések előtt következő általános kérdések intézendők:

1. mi a vezeték- és keresztneve,
2. hány éves,
3. minő vallásu,

4. mi az állása vagy üzlete,

5. rokonságban vagy sógorságban van-e peres felekkel és hányad izben,

6. nincs-e ellenségeskedésben a bizonyitó fél ellenfelével,

7. nem igértetett vagy adatott-e tanunak valami a vallomásért s ha igen, ki által,

8. nem volt-e a teendő vallomás iránt utasitva vagy arra rábeszélve, s ha igen, ki által?

201. §.

Ha az általános kérdésekre adott feleletekből nem tünnek ki oly körülmények, melyek a tanunak hivatalból (189. §.) leendő kizárását vonnák maguk után: a kiküldöttek, illetve megkeresett biróság a tanukat a kérdőpontok szerint kihallgatják s vallomásaikat lehetőleg szószerint jegyzőkönyvre veszik.

202. §.

A vallomás tanú előtt felolvasandó s netáni észrevétele pótlólag jegyzőkönyvre veendő.

A jegyzőkönyvet aláirják a tanú, a kiküldöttek, illetve kihallgató biró.

Ha a tanú irni nem tud vagy az aláirást megtagadja, ez az ok előadása mellett a jegyzőkönyvben megjegyeztetik.

203. §.

Tanuk megesketése.

A kihallgatás végeztével mindenik tanú megeskettetik arra, hogy minden körülményre nézve, a mely iránt megkérdeztetett, legjobb tudomása és lelkiismerete szerint a tiszta és teljes valóságot vallotta és semmit azokból, mik a kérdésekre tartoznak és mikről tudomása van, el nem hallgatott.

Azon körülmény, hogy tanú megeskettetett, a kihallgatási jegyzőkönyvben megjegyzendő.

Ha a felek a per tárgyalásakor kölcsönösen beleegyezésüket nyilvánitották valamennyi vagy egyik-másik tanu megesketésének elhagyására nézve, a tanú megesketetlenül hagyandó.

204. §.

Tanuk helyettesitése.

Ha a per folytán megnevezett tanuk valamelyike a kihallgatás előtt meghalt vagy kihallgatása más okból lehetetlenné vált, a bizonyitó félnek szabadságában áll itélethozatal előtt a hiányzó helyett más tanunak kihallgatását kérelmezni.

Ezen kérelem a papiszék elnökéhez intézendő, ki a 194. §. szerint azonnal intézkedik.

205. §.

Tanukihallgatási jegyzőkönyvek beterjesztése.

A tanukihallgatási jegyzőkönyvek haladék nélkül beterjesztendők, illetve átteendők a papiszék elnökéhez, ki azokat a percsomóhoz csatolja.

Ha valamennyi tanú kihallgatásáról felvett jegyzőkönyv beérkezett, a papiszék elnöke által erről peres felek azonnal értesitendők s egyszersmind azok megtekintése megengedésével netaláni észrevételeik megtétele, valamint az itélet meghallgatása végett a legközelebb tartandó székezésre, melynek helye és ideje megjelölendő, oly figyelmeztetéssel idézendők meg, hogy kimaradásuk az itélet hozatalát gátolni nem fogja.

206. §.

Észrevételek a tanuvallomásokra.

A 205. §. szerint kitűzött határnapon peres felek, illetve képviselőik netaláni észrevételeiket előadhatják.

Erről rövid jegyzőkönyv veendő fel s az a periratokhoz csatolandó.

207. §.

Mindenik fél saját tanujának illetményét, ha tanú által felszámittatott, a biróság által megállapitandó összegben hordozni köteles. **Tanuk járandósága.**

V. FEJEZET.

Szakértői szemle.

208. §.

Szakértői szemle elrendelésének helye van különösen, midőn a perben a test vagy szellemi képesség fogyatkozásai képezik az elbirálás tárgyát. **Szemle elrendelésének esete.**

209. §.

A szakértői szemlét a biróság a per itélet alá terjesztése után (154. §.) elrendelheti, ha azt az ügy alapos elbirálása végett szükségesnek találja, ha a felek nem is kérték volna.

210. §.

Házassági perekben szakértők: az orvosok, sebészek és bábák. **Szakértők.**

211. §.

Ha a szakértői szemlének foganatositása mutatkozik szükségesnek, a mennyiben a szakértők közvetlen felkérése a biróság előtt nehézségekbe ütköznék vagy a biróság más okokból szükségesnek találná, a szakértői szemle teljesitése végett rendszerint azon politikai hatóságot **Foganatositása.**

keresi meg, melynek kerületében a szemle alá veendő fél tartózkodik.

Ha a felek a per folytán egy közös szakértőben megegyeztek, a szemle ez által is teljesithető; ellenkező esetben joga van mindenik félnek egy-egy szakértőt ajánlani, kikhez egy harmadik hivatalból nevezendő ki.

212. §.

A szakértői véleményt a papiszék elnöke a percsomóhoz csatolja s az a per eldöntésénél irányadóul szolgál.

213. §.

Szakértők járandósága.

A szakértők járandóságát azon fél tartozik előlegezni, melyik a szakértői bizonyitékot ajánlotta, vagy a melyiknek érdekében az elrendelés történt.

VI. FEJEZET.

Eskü.

214. §.

Eskü általi bizonyitás.

Eskü általi bizonyitás csak itéletben és akkor rendelhető el, ha a bizonyitás a döntő körülményre nézve más módon nem eszközöltethetik.

A biróság az esküt a per körülményei szerint itéli meg.

215. §.

A ki gátolni akarja, hogy ellenfele esküt tegyen, érveit a per folyama alatt adja elő.

216. §.

Az eskü tartalma az itéletben a biróság által szövegezve szó szerint kifejezendő; megnevezendő azon egyén, ki az esküt letenni tartozik s meghatározandók azon jogkövetkezmények, melyeket az eskü le nem tétele maga után von. Az eskü tartalma.

217. §.

Az eskü fő- és póteskü. Az eskü nemei.

218. §.

Főeskü által csak a döntő ténykörülmény s csak oly esetben bizonyitható, mikor más bizonyiték egyáltalában nem létezik vagy nem alkalmaztathatik. Főeskü.

219. §.

A főesküvel való bizonyitás akép történik, hogy a bizonyitó fél a döntő ténykörülmények iránt ellenfelét, perirata rendjén, főesküvel megkinálja, vagy annak letételére maga ajánlkozik.

220. §.

Ha a bizonyitandó ténykörülményről mindkét fél közvetlen tudomással bir, vagy a midőn mindkét félnek saját ténye forog fenn: a bizonyitó a főesküt ellenfelének felajánlani köteles, maga annak letételére csak azon esetre ajánlkozhatván, ha ellenfele azt visszakinálja, vagy elfodása iránt periratiban határozott nyilatkozatot nem tesz.

221. §.

Ha a bizonyitandó ténykörülményről csak

egyik fél bir közvetlen tudomással és eskütételre ajánlkozott, a per körülményei szerint a biróság határozza el, vajjon hely adható-e az esküvel bizonyitásnak.

222. §.

Ha a házasság megsemmisitése mindkét fél szeretetlensége okán kéretik, főeskü itélendő arra, hogy a felek egymással nem közösültek.

A főeskü hivatalból is megitélhető.

Póteskü.

223. §.

Póteskünek akkor van helye, ha valamelyik fél csak nyomós, de nem teljes bizonyitékot hoz fel s ellenfele azt meg nem erőtelenitette.

Ha pedig ugyanarra a ténykörülményre nézve mindkét fél adott elé nem teljes bizonyitékot, póteskünek nincs helye s a ténykörülmény be nem bizonyitottnak tekintendő.

A póteskü hivatalból is megitélhető.

224. §.

Esküre jelentkezés.

Azon fél, kinek esküt kell tenni, tartozik a főpapiszék itéletének, esetleg, ha az a harmadbirósághoz is felebbeztetett volna, ezen harmadbirósági itéletnek közlése után 15 nap alatt a per birósága elnökénél az eskü letételére határnapot kérni s azon az esküt letenni, különben ugy tekintetik, mintha nem bizonyitott volna.

225. §.

Az eskü rendszerint a per biróságának elnöke által veendő be.

Ha az eskü tétele idején esküt teendő nem tartózkodnék a per birósága területén, az eskü bevételére a biróság elnöke azon körbeli alpapiszékek elnökét is megkeresheti, melynek kerületében az esküt teendő akkor tartózkodik.

Fontos okokból az eskü bevételével megbizható a fél lelkésze is s e végett a világi biróság is megkereshető.

226. §.

Mielőtt a fél esküre bocsáttatnék, az eskü szövege előtte felolvasandó s szükség esetén megmagyarázandó; egyszersmind figyelmeztetendő az eskü szentségére s a hamis eskü következményeire.

Ezen figyelmeztetés után következik az eskü letétele, ha a fél azt letenni késznek nyilatkozott.

227. §.

Eskületételi jegyzőkönyv.

Az eskü letételénél két tanu jelenléte szükséges s az ellenfél is jelen lehet. A letételről jegyzőkönyv veendő fel, abba a letett eskü szóról-szóra beiktatandó s a jegyzőkönyv az esküt bevevő hivatalos személy, jelenlevő tanuk és esküttevő által aláirandó; ha az esküttevő irni nem tud, tanuk előtt kézjegyével látandó el.

228. §.

Az eskületételi jegyzőkönyv haladéktalanul átküldendő a per birósága elnökének, ha az nem általa vétetett volna fel; ki is köteles az eskü letételéről az ellenfelet azonnal értesiteni s a jegy-

zőkönyvet a periratokhoz csatolva egyszersmind az itélet végrehajtása iránt a hetedik czim szabályai szerint intézkedni.

Ötödik czim.

A birói határozatokról; azok kihirdetéséről és kézbesitéséről.

I. FEJEZET.

A birói határozatokról.

229. §.

A határozatok alapja.

Házassági peres ügyekben a biróság a felek által a per rendjén kifejtett tények és bizonyitékok alapján jelen törvény szerint hoz határozatot, habár törvényre a felek nem is hivatkoztak.

230. §.

A határozat nemei.

Itélet hozandó az eljárás befejezése után a per érdemében.

Végzés hozandó minden más kérdésben.

231. §.

Indokolása.

Ugy az itéleteket, mint a végzéseket indokolni kell, kivévén az idézéseket s azon végzéseket, melyekkel a bizonyitási eljárás elrendeltetik s foganatosittatik.

232. §.

Különvetés.

Itélet hozatala előtt házasfelek ágyra és asztalra nézve bizonyos időre, mely hat hétnél rövidebb és hat hónapnál hosszabb nem lehet, rendszerint különvetendők.

Mellőzendő a különvetés:

1. házasságérvénytelenitési perekben,

2. kötelékfelbontási perekben is,

a) ha házasfelek előző per rendjén más egyházi vagy világi biróság által ágyra és asztalra nézve egymástól elválasztattak, az elválasztás után együtt nem éltek s az elválasztás kimondásától hat hét lejárt,

b) ha egyik félre nézve a házassági kötelék már jogérvényesen végleg felbontatott,

c) ha házasságtörés bizonyittatott be,

d) a 89. §. b. és 91. §. eseteiben.

233. §.

Itélet.

Az előbbi §-ban meghatározott idő letelte után a per érdemében itélet hozatik, ha annak meghozatala peres felek bármelyike által a per biróságához intézett folyamodványban vagy a biróság elnökénél szóbelileg kérelmeztetik.

A szóbeli kérelem jegyzőkönyvbe veendő.

Mindkét esetben a per a legközelebbi székezés alkalmával elintézendő.

Ha a különvető végzésben meghatározott idő utolsó napjától számitandó fél esztendő alatt itélethozatal nem kéretett, a per megszüntnek tekintetik s csak új perinditásnak lehet helye.

234. §.

Az itélet terjedelme.

A házassági perekben hozott itélet csak a házasság érvényességére, érvénytelenségére vagy a végképeni felbontás megengedésére, meg nem engedésére s a perköltségek megállapitására terjedhet ki.

A házassági viszonyból származható egyéb peres kérdésekkel felek az illetékes polgári birósághoz utasitandók.

235. §.

Perköltség.

A perköltségek rendszerint kölcsönösen megszüntetendők.

A per körülményeihez képest azonban a vesztes fél a költségekben elmarasztalható.

Költségeknek tekintendők az ülési dijak, hirdetésdij, itéleti illeték s az ügygondnok és kiküldöttek dijai is, melyeket a felperes vagy folyamodó fél tartozik előlegezni, illetve első sorban megfizetni.

A halasztással felmerülő költségeket a halasztást kérő fél hordozza.

236. §.

A képviselők dijaira nézve a képviseltekkel való szabad egyezkedés utja fenn hagyatik; a mennyiben pedig ki nem egyeztek volna, a képviselők dijait, ha ez a perben kéretett, képviseltjeikkel szemben a biróság állapitja meg.

Az ügygondnok dijai azonban felperes terhére a biróság által minden esetben megállapitandók.

237. §.

Az itélet a meghozatal után nyolcz nap alatt irásba foglalandó.

II. FEJEZET.

A határozatok kihirdetése és kézbesitése.

238. §.

Általános határozatok.

A birói határozat csak akkor válik hatályossá, midőn az illető fél vagy felek arról értesittetnek.

Az itélet a meghozatal után legfölebb nyolcz nap alatt mindkét félnek kiadandó.

239. §.

Ha a biróság székhelyén nem lakó félnek a biróság székhelyén meghatalmazottja nincsen, az itélet a kinevezett ügygondnoknak kézbesitendő.

240. §.

Értesités módja.

Az értesités kihirdetés és kézbesités által történik.

Kihirdetés utjáni értesités alkalmazandó a per birósága által közvetlenül a tárgyalás folyama alatt vagy annak bevégzése alkalmával, ha a felek jelen vannak.

241. §.

Felek a közbeeső határozatokról szükség esetén, a véghatározatokról pedig mindig, kézbesités utján is értesittetnek.

A per folytán felmerülő idézéseknél és egyszerü értesitéseknél a kézbesités alkalmaztatik.

242. §.

Kézbesités utján az értesités vétbizonyitvány mellett történik.

A vétbizonyitványt az átvevő és kézbesitő sajátkezüleg aláirni tartozik.

Ha a fél, kinek valamely határozat kézbesittetik, irni, olvasni nem tud, a kézbesitő a határozat tartalmát megmagyarázni, s hogy ez megtörtént, a vétbizonyitványra feljegyezni köteles.

243. §.

A per folyamán hozott minden határozat a feleknek vagy igazolt képviselőiknek saját kezéhez adandó.

244. §.

Elfogadás megtagadása.

Ha a fél a kézbesitendő iratot elfogadni vonakodik: az irat nála hagyatik, mely körülmény a kézbesitő íven a kézbesitő által a nap kitételével megjegyzendő.

Az ilykép ott hagyott irat azon a napon tekintetik kézbesitettnek, a melyen a félnél hagyatott.

245. §.

Kézbesitők.

Kézbesitésre egyházfiak vagy harangozók is alkalmazhatók.

A kézbesités postán is történhetik térti vevény mellett.

Ez esetben a megküldött határozat az átvétel napján tekintetik kézbesitettnek.

Ha a postai küldemény el nem fogadtatnék, a határozat kézbesitésére az illető közigazgatási hatóság kérendő fel.

246. §.

Hirdetmény.

A 114. §. a) esetében mindjárt a kereset

elintézésekor, illetőleg a kézbesitő-ív visszaérkezése után; továbbá a 169. §. esetében, ha az idéző végzés a félnek nem volt kézbesithető, hirdetmény általi idézésnek van helye.

A hirdetmény az alpapiszék elnöke által bocsátandó ki s abban kiteendő a felek neve, a per tárgya, az idéző végzés tartalma s a kinevezett ügygondnok neve; egyszersmind felhivandó peres fél, hogy vagy személyesen jelenjék meg vagy a kirendelt ügygondnokot utasitsa kellőleg a védelem iránt, vagy a biróságnál más képviselőt jelentsen be; ellenkező esetben az ügy az ügygondnokkal fog letárgyaltatni s a mulasztás következményeit magának tulajdonitsa.

A hirdetmény a körülményekhez képest az országos hivatalos lapban, vagy pedig azon politikai hatóság utján, melynek kerületében a fél utolsó lakása volt, teendő közzé.

A 169. §. esetében a hivatalos lapban való közzététel nem mellőzhető.

A hirdetmény mellett a félhez külön idéző végzés nem adandó ki.

Hatodik czim.

A perorvoslatokról.

Felebbezés.

247. §.

A felebbezés esete.

Felebbezésnek, a mennyiben e törvény kivételt nem tesz (147. 250. §§.), csak érdemleges itélet ellen van helye (230. §.).

A per folyamán netalán felmerült minden sérelem a felebbezésben adandó elő.

248. §.

Az alpapiszékeknél alkalmazott házasságvédek felebbezési kötelességét a 117. §. szabályozza.

249. §.

Az alpapiszékek által érdemlegesen elintézett perek felsőbb elbirálás végett azon esetben is felterjesztendők a főpapiszékhez, ha azokban felebbezés nem is adatott volna be.

250. §.

Felebbezés a harmadbirósághoz.

A főpapiszék mint másodbiróság itélete ellen felebbezésnek a harmadbirósághoz csak azon esetben van helye, midőn az alpapiszék itélete a főpapiszék által megváltoztattatott.

A másodbirósági végzések ellen felebbezni csupán a következő esetekben lehet:

1. ha a másodbiróság az egész eljárást újabb vagy póteljárás rendelése nélkül megsemmisiti;

2. ha a másodbiróság az eljárást felfüggeszti vagy megszünteti, vagy az első biróságnak a felfüggesztést vagy megszüntetést rendelő végzését helybenhagyja;

3. ha a másodbiróság a felfüggesztett eljárásnak újabb folyamatba tétele iránti kérelmet elutasitja, vagy az első biróságnak ilyen elutasitó végzését helybenhagyja.

251. §.

Beadásának módja és helye.

A felebbezés akár az első-, akár a másodbiróság határozata ellen intéztessék, bejelenthető szóval vagy beadható irásban.

A szóbeli bejelentés a papiszék elnökénél teendő, ki azt a tárgyalási jegyzőkönyvben feljegyzi.

A szóbeli felebbezés indokai a 252. §-ban meghatározott idő alatt irásban kifejthetők.

Az irásbeli felebbezés szintén a papiszék elnökéhez nyujtandó be, de a beadás történhetik posta utján is.

252. §.

Beadásának ideje.

A szóbeli vagy irásban foglalt felebbezés a sérelmes határozat kihirdetése vagy kézbesitése napjától számitandó 15 nap alatt bejelentendő, illetve beadandó.

A szóbeli felebbezés indokai ugyanazon határidőn belől adhatók be.

Az elkésetten bejelentett vagy beadott felebbezés, ha a késedelem kellően nem igazoltatnék, hivatalból visszautasitandó.

253. §.

Felterjesztése.

Az első folyamodásu biróság elnöke tartozik a szóval bejelentett vagy irásban beadott felebbezés következtében az összes periratokat, a kihirdetést is magában foglaló jegyzőkönyv és kézbesitési vevények kapcsolatában, felterjesztő levél és iratjegyzék mellett a másodbirósághoz haladéktalanul felterjeszteni.

A pernek a harmadbirósághoz juttatása a másodbiróság utján eszközöltetik.

254. §.

Uj bizonyitékok kizárása.

A felebbezésben új bizonyitékokat alkal-

mazni nem lehet; olyan körülmények és bizonyitékok, melyek az első biróságnál elő nem fordultak, a felebbviteli biróságnál itélet alapjául nem vehetők.

255. §.

Az itélet felsőbirósági helybenhagyás előtt végre nem hajtható.

Hetedik czim.

A végrehajtásról.

256. §.

Jogerőre emelkedettnek és végrehajthatónak csak azon itélet tekinthető, mely a másod- vagy harmadbiróság által helybenhagyatott.

A jogerőre emelkedés az alpapiszék elnöke által kivánatra igazolandó.

257. §.

Itéletek végrehajtása.

Házassági perekben a házasság érvénytelenségét vagy felbontását kimondó jogerős itéletek egy példánya

a) ha a házasság megkötése unitárius lelkész előtt történt, az itélet tartalmának az anyakönyv illető helyén leendő kitüntetése végett hivatalból átteendő azon lelkészi hivatalhoz, a melynél a házasság ténye be van jegyezve;

b) az unitárius vallásra áttértekre vonatkozólag az áttértek jegyzékének illető helyén leendő kitüntetése végett hivatalból átteendő azon lelkészi hivatalhoz, melynél az áttérés bejegyeztetett;

c) az erdélyi ev. ref. egyházkerülethez tar-

tozó felekre nézve pedig (103. §.), ha a házasság nem unitárius lelkész előtt köttetett, bejegyeztetés czéljából az erd. ev. ref. egyháztanácshoz küldendő át;

d) végre minden más vegyes házassági ügyekben, ha a házasság nem unitárius lelkész előtt köttetett, az itélet hason módoni végrehajtása czéljából az illető egyházi vagy világi biróságok az összes iratok áttételével (128. §. b., 129. §. a., 171. §.) nyernek értesitést.

258. §.

A megállapitott perköltségek felhajtását felek az illető polgári biróság utján eszközölhetik.

Nyolczadik czim.

Vegyes intézkedések.

259. §.

A házassági jogra vonatkozó s jelen törvénynyel ellenkező eddigi egyházi törvények hatályon kivül helyeztetnek.

260. §.

E törvény végrehajtásával és életbeléptetésével az Egyházi Képviselő Tanács bizatik meg.

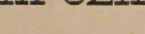

153—1889.

E. K. T.

Életbe lép 1889. évi szept. hó 1-ső napján

Ferencz József,
unitárius püspök.

(P. H.)

Horváczi Antal,
közigazgatási jegyző.

GTU Library
3 2400 00390 4582

DATE DUE

GAYLORD	PRINTED IN U.S.A.

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500

All items are subject to recall.